

Dimitrije Mladenović – Mita Gaga

(1886 – 1965)

Na raskršću dve epohe: Od priznatog privrednika i političara do „narodnog neprijatelja“

Put Dimitrija Mladenovića vodi od uglednog trgovca, industrijalca i političara do „narodnog neprijatelja“, oličenja kapitalističkog i građanskog društva i žrtve klasne osvete novog sistema, ustanovljenog nakon Drugog svetskog rata.

Rođen je u staroplaninskom selu Topli Do, u [imućnoj i uspešnoj porodici](#) koja je decenijama trgovala stokom, vunom i kačkavaljem od Pirota, preko Sofije i Soluna, do Aleksandrije i Carigrada.

Nakon školovanja u Trgovačkoj akademiji u Solunu i zasnivanja porodice, 1908. godine Mita Gaga podiže kuću u Pirotu, pored koje kasnije gradi **pogone [fabrike za proizvodnju gumenih opanaka „Tigar“](#)**. Život u gradu otvara nove poslovne mogućnosti, te počinje sa štavljenjem i izvozom kože na tržišta Grčke i Bugarske.

Pokreće i izvoz kačkavalja u SAD preko luke u Solunu, osiguravajući dragoceni tovar kod prestižnog engleskog „Lojda“, kako bi bezbedno prešao višenedeljnu plovidbu Mediteranom i Atlantikom, kaže istoričar Davor Lazarević.

„Na taj način je otvorena jedna od najupečatljivih stranica privredne istorije modernog Pirota, oličena u proboju čuvenog kačkavalja na američko tržište, koje je ovaj proizvod uvezilo sve do pred kraj osamdesetih godina prošlog veka“.

Dvadesetih godina prošlog veka raste njegova ekonomska, ali i politička snaga. Zajedno sa braćom Cekić pokreće proizvodnju gumenih opanaka i **gradi [hidroelektranu „Tamac“ na reci Temštici](#)**.

Hidroelektrana „Temac“

Politička karijera Dimitrija Mladenovića kreće se od narodnog poslanika, preko senatora, pa sve do predsednika Opštine Piroć, postavljenog od strane Nemaca, u praskozorje fašističke okupacije.

Njegov mandat trajao je samo 20 dana, do uspostavljanja bugarske vlasti. Prema tvrdnjama istoričara, iskoristio ga je pokušavajući da olakša život svojim sugrađanima i ublaži efekte strane uprave u Piroću.

Mita Gaga je tokom II Svetskog rata bio jedan od najistaknutijih pomagača ravnogorskog pokreta, pre svega u finansijama. Zbog toga je platio dvostruku cenu: Bugari su ga tokom rata deportovali u logor, a nakon oslobođenja, u Srbiji su ga osudili na smrt i konfiskovali mu celokupnu imovinu.

Presuda je kasnije preinačena na deset, potom na pet godina robije, ali mu građanska prava nisu vraćena, a Sreski narodni sud u Piroću konfiskovao je celokupnu imovinu porodice Mladenović, uključujući i udeo u vlasništvu fabrike „Tigar“ i HE „Temac“.

Po izlasku iz zatvora retko je dolazio u Pirot i do smrti, 1965. godine živeo sa suprugom u Beogradu, u kući ćerke Nade i zeta Dušana Zarića.

Sahranjen je na Tijabarskom groblju u Pirotu, a **prilikom formiranja stava javnosti prema jednoj od najvećih ličnosti u istoriji Pirota nedostajao je racionalni, a još više kritički stav**, kaže Lazarević.

„Zato danas svedočimo podeljenom mišljenju pri pomenu Mite Gage, koje je proizvod sukoba dve stvarnosti: one vezane za komunističku epohu i one druge, nastale u postkomunističkoj eri. Proizvod tih ekstrema je nekrtičko osporavanje sa jedne i neutemeljeno veličanje sa druge strane. Kako bilo, iskustvo nas uči da je istina negde između, te bi biografiju Dimitrija Mladenovića valjalo posmatrati u tom kontekstu“.

Istina je negde između, ali su neporecive činjenice da je vizija promućurnog Toplodolca zauvek promenila lice Pirota. Fabrika „Tigar“ je izrasla u [industrijskog giganta poznatog u celom svetu](#) a HE „Temac“ je proizvodila struju sve do devedesetih godina prošlog veka.

Mita Gaga je sudski rehabilitovan 2007. godine i sve presude protiv njega proglašene su ništavnim. Opština Pirot odužila mu se proglašenjem za zaslužnog građanina, a 2015. planirano je da se postavi njegova spomen bista, [što nije realizovano](#).

Podijeljena mišljenja o njegovoj istorijskoj ulozi dovela do kompromisnog rešenja da je po njemu nazvana ulica koja prolazi pored nekadašnjeg pogona fabrike „Tigar“ i porodične kuće Mladenovića, koja je danas sedište [TV PI kanal](#).